

Η εκπαιδευτική πολιτική και η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Γεώργιος Ιακωβίδης

1. Εισαγωγή

Η εκρηκτική ανάπτυξη της τεχνολογίας δημιούργησε μία νέα πραγματικότητα στην παραγωγή, στην οικονομία και στην εκπαίδευση. Η εξέλιξη της εφαρμοσμένης επιστήμης, η διάδοση του αυτοματισμού, της πληροφορικής, των σύγχρονων μέσων τηλεπικοινωνίας και βιοτεχνολογίας, η χρησιμοποίηση νέων πρώτων υλών και πηγών ενέργειας και η μεταβολή της παραγωγικής διαδικασίας άλλαξαν τους προσωπικούς, επαγγελματικούς και κοινωνικούς όρους της ζωής του ανθρώπου. Στις μέρες μας οι κοινωνίες οργανώνονται με νέα εργασιακά μοντέλα, οι συντελεστές παραγωγής μεταβάλλονται και η ανθρώπινη γνώση καταλαμβάνει μέσα σ' αυτούς μία ιδιαίτερη θέση πρωταρχικής σημασίας. Οι προαναφερόμενες διεργασίες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τύπο αλλά και το ρόλο του σχολείου, που καλείται να αντεπεξέλθει στα νέα δεδομένα που διαμόρφωσαν οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Το σχολείο και το εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να δεχθούν δομικές αλλαγές και νέους στρατηγικούς προσανατολισμούς που θα επιτρέψουν τη μεταβολή του εκπαιδευτικού τους ρόλου.

Παλαιότερα, όταν η εργασία ήταν κατά κύριο λόγο χειρωνακτική, η σωματική δύναμη αποτελούσε το σημαντικότερο προσόν για τη μεγάλη πλειονότητα του εργατικού δυναμικού. Οι γνώσεις που απαιτούσε η τεχνολογία ήταν περιορισμένες. Η εμπειρία μαζί με τη σωματική δύναμη κάλυπταν σε μεγάλο βαθμό τις κοινωνικές ανάγκες και, ειδικότερα, τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Σε εκείνες τις συγκεκριμένες οικονομικές, τεχνολογικές και γενικά κοινωνικές συνθήκες η σχολική εκπαίδευση ήταν απαραίτητη μόνο για τα αποκαλούμενα πανεπιστημιακά επαγγέλματα. Για ένα μεγάλο αριθμό νέων που θα ακολουθούσε το επάγγελμα των γονέων ή κάποιο άλλο «κατώτερο» επάγγελμα, η εκπαίδευση αποτελούσε ένα όχι και τόσο σημαντικό αγκυθό (Lassahn, 1983: 49-53).

Η σημερινή κοινωνία από την άλλη μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια «κοινωνία των πληροφοριών» που συμβάλλει στην ευελιξία των σχέσεων εργασίας διευκολύνει τη διαχείριση και την αποκέντρωση της παραγωγής, αλ-

λά εντατικοποιεί τις συνθήκες εργασίας αξιώνοντας επιπρόσθετα προσόντα από τον εργαζόμενο για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Παράλληλα, η οικονομία παγκοσμιοποιείται, με αποτέλεσμα να καταρρέουν τα σύνορα της αγοράς εργασίας και να κυκλοφορούν ταχύτατα και ελεύθερα κεφάλαια, αγαθά, υπηρεσίες και άνθρωποι. Το γεγονός αυτό επιφέρει τη συγκέντρωση των οικονομικών και πολιτικών εξουσιών και οδηγεί στη δημιουργία υπερεθνικών κέντρων εξουσίας, όπως το νομοσματικό-πιστωτικό σύστημα, οι πολυεθνικές επιχειρήσεις κ.λπ. Τα κέντρα αυτά αναδιατάσσουν τις σχέσεις μεταξύ οικονομίας, πολιτικής και κοινωνίας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Βεργόπουλος, 1999: 366). Ανάλογες με τις κοινωνικές αλλαγές είναι και οι νέες αντιλήψεις που διαμορφώνονται, σύμφωνα με τις οποίες η εκπαίδευση δεν αποτελεί ένα αμετάβλητο πολιτιστικό αγαθό, αλλά υπόκειται στη διαδικασία μεταβολής που καθιστά αναγκαία μια νέα ερμηνεία των κοινωνικών δεδομένων.

Σήμερα, λοιπόν, η γνώση αναδεικνύεται σε κύρια παραγωγική δύναμη και αποκτά κυρίαρχο ρόλο στην κοινωνία. Ωστόσο, στην Ελλάδα δεν έχουν επικρατήσει ακόμα αυτές οι αντιλήψεις, ώστε να αναβαθμιστεί η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας. Η ελληνική πολιτεία εξακολουθεί να εφαρμόζει τις πρακτικές του παρελθόντος, αδυνατώντας να συμβαδίσει με τις αλλαγές. Αυτό συμβαίνει παρά την πίεση των πραγματικών συνθηκών της οικονομίας και παρά τις οικονομικές θεωρήσεις που μεταβάλλονται ανάλογα με τις συνθήκες αυτές. Έτσι ο ρόλος της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ε.) καθίσταται ανεκμετάλλετος και ενισχύεται εξακολουθητικά η άποψη της αναγκαιότητας της Γενικής Εκπαίδευσης.

Η παρούσα εργασία επιδιώκει να αναδείξει ορισμένες πτυχές της εκπαιδευτικής πολιτικής που εφαρμόζονται από το ελληνικό κράτος. Αυτές αφορούν την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και μερικά χαρακτηριστικά στοιχεία της Γενικής Εκπαίδευσης, μέσα σε μία νέα διαμορφωμένη κοινωνία όπου η Τεχνολογία αιχμής αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα της ανθρώπινης ζωής. Μέσα από την παρουσίαση της λειτουργίας της Τ.Ε.Ε. διαπιστώνονται πολλές στρεβλώσεις και ατέλειες, για την αντιμετώπιση των οποίων προτείνεται μία νέα σύλληψη που μπορεί να διευρύνει την προβληματική της σχετικής επιστημονικής συζήτησης.

2. Η διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής

Κυρίαρχο μέσο πραγματοποίησης της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η λεγόμενη «μεταρρύθμιση» η οποία χρησιμοποιείται από τα πολιτικά κόμματα, κάθε φορά που αυτά αναλαμβάνουν τη διακυβέρνηση της χώρας. Ανέκαθεν, η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα συντελείται ολοκληρωτικά με την ευθύνη του κράτους. Η κρατική μηχανή, δομημένη και ιεραρχημένη συγκεντρωτικά, αποτελεί ουσιαστικά επεκτατικό μηχανισμό της πολιτικής κυριαρχίας του κυβερνώντος κόμματος. Έτσι, στις διάφορες στρατηγικές διεργασίες και στους σχεδιασμούς πρυτανεύουν κυρίως ο κομματικός, ο ιδεολογικός, ο πολιτιστικός και ο συναισθηματικός παράγοντας, ο οποίος εκπροσωπείται από το κόμμα που κυβερνά. Αποτέλεσμα αυτών των καθιερωμένων διεργασιών είναι ότι, όσες φορές σχηματίζεται νέα κυβέρνηση, εμφανίζεται και νέα εκπαιδευτική πολιτική με μεταρρύθμιση (Δημαράς, 1985).

Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε γενικό επίπεδο εμφανίστηκαν ως ξεκομμένες μορφολογικά διεργασίες που δεν άγγιξαν την οικονομική και κοινωνική δυναμική μιας ολοκληρωμένης προοπτικής του εκπαιδευτικού συστήματος (Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη, 1995: 71). Αποσύνδεσαν κοινά εκπαιδευτικά προβλήματα και τα ενέταξαν σε χωριστές εκπαιδευτικές βαθμίδες, με αποτέλεσμα να χαθεί η δυνατότητα παρακολούθησης του παιδαγωγικού αλλά και του καταναμητικού ρόλου του συστήματος (Ιακωβίδης, 1998: 42,47).

Σε ό,τι αφορά την Τ.Ε.Ε., από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα, οι μεταρρυθμίσεις την άφησαν ισχνή και, σε σύγκριση με τη γενική εκπαίδευση, παραμελημένη. Για να αντιμετωπισθούν οι δυσκολίες ανασύστασης δόθηκε προτεραιότητα στη δημιουργία ενός σχολικού δικτύου που αφορούσε κατά κύριο λόγο την Πρωτοβάθμια και κατά δεύτερο τη Δευτεροβάθμια Γενική Εκπαίδευση. Οι οικονομικές και τεχνολογικές συνθήκες δεν στάθηκαν ικανές να «πέσουν» την εκπαιδευτική πολιτική και να απαιτήσουν τη διαμόρφωση ενός συστήματος εκπαίδευσης που θα εξυπηρετούσε με εξειδικευμένο προσωπικό τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η ελληνική πολιτεία δεν διαμόρφωσε την ανάλογη εκπαιδευτική πολιτική και δεν εφάρμοσε απαρέγκλιτες στρατηγικές οικονομικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, οι οποίες θα συνέβαλαν στην αντίστοιχη ανάπτυξη της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Έτσι, η τεχνική και η επαγγελματική εκπαίδευση παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα ανάλογα συστήματα που διαθέτουν οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Τα ιδιόμορφα γνωρίσματα της ελληνικής τεχνικής και επαγγελματικής

εκπαίδευσης –είτε αναφέρονται στην εσωτερική συνοχή και στον τρόπο άρθρωσης μεταξύ των διαφόρων επιπέδων, δικτύων και βαθμίδων είτε στην εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθεί το ελληνικό κράτος είτε στην ευρύτερη κοινωνική λειτουργικότητά του– καταδεικνύουν την ασύμβατη σχέση με τις ανάγκες της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Επιπλέον, οι προσπάθειες που αναπτύχθηκαν κατά καιρούς για τη δημιουργία νέων εκπαιδευτικών μηχανισμών, ικανών να εξασφαλίσουν την αναγκαία ισορροπία μεταξύ κοινωνίας και οικονομίας (π.χ. Τ.Ε.Ι., Ι.Ε.Κ., Ε.Π.Α., Τ.Ε.Σ., Τ.Ε.Ε.) αποδεικνύουν από τη μία πλευρά την πραγματική κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και από την άλλη την ανάγκη βελτίωσής της.

Ο ρόλος του επαγγελματικού σχολείου είναι πάρα πολύ σημαντικός για την κοινωνία όχι μόνο επειδή στην Τ.Ε.Ε. εμπλέκονται οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά ενδιαφέροντα, αλλά κυρίως επειδή συναρθρώνονται η τεχνολογία με την παιδεία σε μια καθαρά τεχνοκρατούμενη εποχή (CEDEFOP, 2001: 17-27).

Ζούμε σε μια εποχή που η βιομηχανοποίηση παραχωρεί τη θέση της στην αυτοματοποίηση και στη «ρομποτική», ενώ η μικροηλεκτρονική αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ακόμη και η ιδιωτική μας ζωή καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την αξιοποίησή της τεχνολογίας. Αυτό ισχύει εξίσου για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου από τον άνθρωπο, για τις κοινωνικές επαφές, για τα ταξίδια, ακόμη και για τις πολιτιστικές απολαύσεις. Η ζωή του ανθρώπου θα ήταν πολύ διαφορετική χωρίς την ηλεκτρική ενέργεια, το αυτοκίνητο, την τηλεόραση, την τεχνολογία της υγιεινής, αλλά και χωρίς τα προϊόντα όλων των τομέων της σύγχρονης τεχνολογίας.

Αν προσπαθήσουμε να εντάξουμε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και το συγκεκριμένο ρόλο που καλείται να διαδραματίσει το σχολείο στο πλαίσιο των παραπάνω σκέψεων, θα αποκομίσουμε μια εικόνα από την οποία απουσιάζει η ολοκληρωμένη εκπαιδευτική θεώρηση και ο απαραίτητος προγραμματισμός. Επιπλέον, σε ό,τι αφορά την Τ.Ε.Ε., η κατάσταση δεν διαμορφώνεται ανάλογα με τις πραγματικές συνθήκες και τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, αφού οι συντεταγμένες της εξακολουθούν να είναι απροσδιόριστες. Δεν θα μπορούσε όμως να είναι διαφορετικά, αφού η ελληνική οικονομία και γενικά η ελληνική κοινωνία ποτέ μέχρι σήμερα δεν κατάφεραν να συγκεκριμενοποιήσουν και να καταδείξουν τα οράματά τους για το μέλλον και να προσδιορίσουν τους αντίστοιχους στόχους. Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση, χωρίς στρατηγικό προγραμματισμό, ανα-

πόφρευτα αδυνατεί να παρέμβει δυναμικά. Η πολιτεία δεν έχει αναλάβει ακόμη να εφαρμόσει μία μαζική επενδυτική προσπάθεια που θα διαμόρφωνε την απαραίτητη υποδομή και θα διασφάλιζε την ανάλογη κοινωνική αξιοπιστία της τεχνικής εκπαίδευσης απέναντι στις νέες και στους νέους.

3. Οι ιδιορρυθμίες της εκπαιδευτικής πολιτικής

Το ζητούμενο είναι να εκσυγχρονιστεί η Τ.Ε.Ε. και να επαναπροσδιοριστεί σε άλλη βάση, αντίστοιχη με αυτήν που επιβάλλουν οι σημερινές ανάγκες, χωρίς να απορρίπτονται οι θετικές προσπάθειες του παρελθόντος και η υπάρχουσα υποδομή σε κτιριακό, εποπτικό και μηχανολογικό εξοπλισμό. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει η τεχνική εκπαίδευση να μειώσει δραστικά τον τεχνολογικό αναλφαριθμητισμό και έτσι να διασφαλίσει μία παιδεία ποιότητας που διαρκώς θα αναβαθμίζεται. Ταυτόχρονα, θα διασφαλίζεται και η ανάλογη εκπαιδευτική προσαρμογή στις ανάγκες της παραγωγής, για τις συγκεκριμένες τεχνικές και τεχνολογικές απαιτήσεις που κάθε φορά θα προκύπτουν. Με την έννοια αυτή θα διαμορφωθούν για το παρόν και το μέλλον νέοι ρόλοι στην εκπαίδευση που θα εξασφαλίζουν νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης μέσα από την παραγωγή υπεύθυνων, ικανών και γενικά προικισμένων πολιτών.

Ενώ λοιπόν βρισκόμαστε διαρκώς μπροστά σε ένα οξυμένο και μεγάλης σημασίας πρόβλημα, οι λύσεις που διαρκώς δίνονται, εκτός από μερικές περιπτώσεις, π.χ. Σχολές Εργοδηγών, Πολυτεχνικό Λύκειο, είναι συνήθως απρογραμμάτιστες και αντιφατικές. Λείπει προφανώς ο ορθολογισμός που προϋποθέτει προγραμματισμένη σύνδεση της Τ.Ε.Ε. και όλου του εκπαιδευτικού συστήματος με τον εκσυγχρονισμό και τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες παραγωγικές ανάγκες.

Για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών και την καλύτερη αξιοποίηση των μέσων παραγωγής, δίνεται όλο και μεγαλύτερη σημασία στον παράγοντα «άνθρωπο», ο ρόλος του οποίου στην παραγωγική διαδικασία, όπως αναφέρθηκε, από καθαρά χειρωνακτικός μετατρέπεται σε ολοένα και πιο «εγκεφαλικό» και οργανωτικό. Ο δημιουργικότερος ρόλος του ανθρώπου αποτελεί τον κυριότερο οικονομικό συντελεστή και πετυχαίνεται μόνο με τη νέα συμπεριφορά και γνώση που επέρχεται μέσα από το Επαγγελματικό σχολείο. Το σχολείο αυτό, πέρα από τη μορφωτική διάσταση του ατόμου, στοχεύει:

α) στην εξασφάλιση του απαιτούμενου ειδικευμένου προσωπικού για την κάλυψη των σχετικών αναγκών των διαφόρων κλάδων παραγωγής,

- β) στην αύξηση της παραγωγικότητας,
- γ) στη μείωση της ανεργίας, με την αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης του διαθέσιμου εργατικού και τεχνικού δυναμικού,
- δ) στην εξάλειψη των κοινωνικών προβλημάτων, π.χ. περιθωριοποίηση νέων ατόμων που είναι άνεργοι, με τη διευκόλυνση της κοινωνικής τους ένταξης.

Πρέπει να τονιστεί ότι η ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης εξαρτάται άμεσα από την οικονομική κατάσταση μιας χώρας και το ποσοστό που δαπανάται για την παιδεία. Εάν αυτό το ποσοστό είναι μικρό, σίγουρα και η ποιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα είναι χαμηλή. Η έλλειψη εργαστηρίων, οι κακές κτιριακές εγκαταστάσεις, οι χαμηλές αποδοχές των εκπαιδευτικών, δε συμβάλλουν στην ποιοτική άνοδο της εκπαίδευσης. Η αλληλεπίδραση λοιπόν της εκπαίδευσης με την οικονομία σφραγίζεται τη σχέση της αλληλεξάρτησης. Έτσι, η οικονομία οφείλει την ευρωστία της στην εκπαίδευση και αντίστροφα.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει λογική συσχέτιση των αναγκών της οικονομίας και της εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, το μαθητικό δυναμικό που εξειδικεύεται στη γεωργία την περίοδο 1973-76 ήταν 0,5% ενώ το 1984-95 ήταν 7%. Αντίστοιχα, το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα ήταν περίπου 35% την πρώτη περίοδο και 18% τη δεύτερη περίοδο. Σύμφωνα με στοιχεία, το 1971 από 552.220 απασχολούμενους στη βιομηχανία και τη βιοτεχνία μόνο το 2,2% (12.340) ήταν απόφοιτοι επαγγελματικής εκπαίδευσης, ενώ ένα ποσοστό 89,7% (469.080) ήταν απόφοιτοι και μη Δημοτικού σχολείου (Πεσμαζόγλου, 1987: 176-186). Η κατάσταση σήμερα, όπως θα δούμε παρακάτω, έχει βελτιωθεί, όχι όμως αισθητά.

Η έλλειψη ορθολογικής σχέσης μεταξύ οικονομίας και εκπαίδευσης στην Ελλάδα φαίνεται και από τη σύγκριση με τη δομή της εκπαίδευσης στις άλλες χώρες. Στην Ελλάδα, το 2000 η σχέση του μαθητικού δυναμικού Γενικής και Τ.Ε.Ε. ήταν 65% προς 35%, ενώ στις χώρες της Ε.Ε. ο μέσος όρος για το ίδιο έτος ήταν 58% στην Τεχνική και 42% στη Γενική εκπαίδευση (Schlüsselzahlen, Eurostat, Cedefop, 2001). Μόνο στην Τουρκία το ποσοστό των νέων που στρέφεται προς την Τ.Ε.Ε. ήταν 17%, αρκετά μικρότερο δηλαδή από το αντίστοιχο ποσοστό της Ελλάδας. Για την περίοδο 1961-79 ένα Μεσογειακό Περιφερειακό Πρόγραμμα του Ο.Ο.Σ.Α. είχε ως στόχο τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, με πολύ λίγα όμως αποτελέσματα. Κυριότεροι λόγοι αποτυχίας ήταν οι εγγενείς αδυναμίες του μοντέλου και η αδιαφορία του κράτους.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, δημιουργήθηκαν νέες προοπτικές για μια καινούργια εποχή, τις οποίες σαφώς δεν μπόρεσε να ακολουθήσει σε μεγάλο βαθμό η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση παρά τη βελτιωτική προσπάθεια με το μοντέλο δημιουργίας των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ιακωβίδης, 1998: 38, 48).

Οι βελτιώσεις που έγιναν και η εμπειρία που συσσωρεύτηκε μέχρι σήμερα είναι σημαντικές. Δεν επιτεύχθηκε όμως ακόμη η επιζητούμενη στροφή προς την Τ.Ε.Ε. και την ανάπτυξή της.

Ποια είναι τα βαθύτερα αίτια αυτής της αποτυχίας; Είναι η ανεπάρκεια σε κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό και οι ελλείψεις σε άλλα μέσα υποδομής που οδηγούν σε υποβάθμιση της Τ.Ε.Ε.; Όχι βέβαια μόνο αυτές. Αυτές είναι μόνο τα επιφανήματα μιας βαθύτερης κρίσης, την οποία πρέπει να αναζητήσουμε στις σχέσεις της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης και στις ιδιομορφίες της ελληνικής κοινωνίας. Είναι όμως και ο συγκεκριμένος ρόλος του κράτους που, ως υπεύθυνος φορέας της Τ.Ε.Ε., δεν είναι σε θέση να επιβάλει τη βούλησή του, ακόμα και όταν αυτή πολύπλευρα και αντικειμενικά επιβεβαιώνεται ότι είναι σωστή.

Η άποψη που προβάλλεται από ομάδα κοινωνιολόγων (δομολειτουργική), πως η ενδεχόμενη αποτυχία της Τ.Ε.Ε. προκύπτει από την ανυπαρξία ουσιαστικής ανάγκης από την οικονομία και την παραγωγή, μπορεί να θεωρηθεί ως μη βάσιμη, κυρίως ύστερα από την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε., εφόσον ο οικονομικός ανταγωνισμός καθίσταται σήμερα αναγκαιότητα επιβίωσης για τις επιχειρήσεις και για το ίδιο το κράτος. Οι παλιές νοοτροπίες και πρακτικές της παραγωγικής διαδικασίας θεωρούνται ξεπερασμένες. Σήμερα, γίνεται κατανοητό όσο ποτέ άλλοτε ότι η Τ.Ε.Ε. δεν στοχεύει στο μάζα των παιδιών από τους δρόμους για να μην περιφέρονται άσκοπα, ούτε βέβαια στην εκπαίδευση μέσω της οποίας θα προσφέρει η κοινωνία τη φιλανθρωπία και την ευσπλαχνία της σε άπορα παιδιά, κλείνοντάς τα σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, όπως συνέβαινε παλαιότερα, αλλά στην άρτια εκπαίδευση και κατάρτιση.

Ένας άλλος σημαντικός λόγος αποτυχίας της Τ.Ε.Ε. είναι δυνατόν να θεωρηθεί η αδυναμία της να πείσει την ελληνική κοινωνία για τις δυνατότητές της, αλλά και για την εμπιστοσύνη που πρέπει να απολαμβάνει.

Οι ταλαντεύσεις που παρουσιάζει η ελληνική πολιτεία κατά την αναζήτηση του «ιδανικού κοινωνικού ανθρώπου» (Ν. 1566/85) μέσα από τη Γενική Εκπαίδευση δεν πρέπει να οδηγούν σε αποσταθεροποίηση μέσω εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, αντιμεταρρυθμίσεων ή και τροποποιήσεων πα-

λαιότερων νόμων. Η αναζήτηση αυτή πρέπει να οδηγεί σταθερά στη δημιουργία ακλόνητης πίστης στις ικανότητες του ανθρώπου, μέσα από δυνατότητες ίσων ευκαιριών όχι μόνο στη μόρφωση, αλλά και στην απορρόφηση από την αγορά εργασίας.

Το αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης που επιβάλλει το Ενιαίο (όμοιο) σχολείο δεν πρέπει να αποθαρρύνει την ατομική έφεση και να θέτει εμπόδια στην κοινωνική δημιουργία. Το αίσθημα αυτό που προσφέρεται πάντοτε ως ρεαλιστική δικαιοσύνη, αλλά αποτελεί πολλές φορές ιδεολόγημα, το στοιχείο του οποίου πολύ μικρή σχέση έχει με την πραγματικότητα, είναι ξεπερασμένο γιατί οδηγεί σε χαμηλές γνωστικές αποδόσεις. Το κράτος οφείλει να προσφέρει τόσες δυνατότητες, όσες είναι πραγματικά αναγκαίες, για να μην υπάρξει φραγμός στην μόρφωση σ' αυτούς που θέλουν αλλά δεν μπορούν λόγω οικονομικών αναγκών ή εξουσιαστικών κατανομητικών δομών. Κατ' επέκταση, προκειμένου να εξασφαλίσει τα απαραίτητα γι' αυτούς που έχουν ανάγκη, δεν δικαιούται να στερήσει από άλλους τη συνεισφορά του.

Έχει διαπιστωθεί σήμερα ότι εκείνο που διαστρεβλώνει περισσότερο τη σχέση του σχολείου με την κοινωνία δεν είναι η μορφή του σχολείου, αλλά ο κατανομητικός ρόλος του. Έτσι, για την εξέχουσα κοινωνική θέση δεν προορίζεται ο μαθητής του Τεχνικού σχολείου, αλλά ο μαθητής του Γενικού σχολείου. Επομένως, εκείνο που θα μειώσει τη διαφορά της Α' και Β' κοινωνικής θέσης είναι η εξασφάλιση περισσότερης γνώσης στη θέση Β' και μέσω αυτής η κοινωνική καταξίωση. Για την κοινωνική καταξίωση του αποφοίτου τεχνικής και επαγγελματικής σχολής συνηγορούν σήμερα και η τεχνολογία, αλλά και γενικότερα η οικονομία. Παρόλο που όλες οι προβολές οικονομικής ανάπτυξης δείχνουν την επιτακτικότητα της κατάρτισης των τεχνολογικών επιτευγμάτων, στην Ελλάδα δεν έγινε φανερό ότι η Τεχνολογία είναι βασικό στοιχείο του νεότερου ανθρώπινου πολιτισμού. Δεν καταξιώθηκε ούτε η χειρωνακτική εργασία αλλά ούτε και η επιστημονική τεχνογνωσία. Δεν έγινε καμία σοβαρή προσπάθεια από το κράτος, για να καταδειχθεί ο σημαντικός ρόλος και η αναγκαιότητα της Τ.Ε.Ε. Απεναντίας η Τ.Ε.Ε., ως πολύ στενά συνδεδεμένη με την παραδοσιακή οικονομία, ακολουθούσε την προδιαγραφμένη τροχιά της που είναι δυστυχώς ακόμη στρεβλή και ανορθολογική. Και ενώ η οικονομία, αναγκασμένη από τον ανταγωνισμό, εμφορείται το μανδύα του εκμοντερνισμού, η Τ.Ε.Ε. παραμένει έωλη, αφού δεν έχει δυνατότητες μεταλλαγής της. Έτσι για μια φορά ακόμη με τη μεταρρύθμιση του 1997 (Ν. 2525/97) καταργείται το Πολυτεχνικό Λύκειο χωρίς επιστημονική τεκμηρίωση. Καταργούνται (Ν. 2640/98) τα Τεχνικά

Επαγγελματικά Λύκεια και οι Τ.Ε.Σ. και στη θέση τους δημιουργούνται τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.), με μικρότερο κοινωνικό κύρος από τα Τ.Ε.Λ., με αιτιολογία τη φθίνουσα πορεία του προηγούμενου θεσμού. Τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.) με τους παραπάνω νόμους, αφού αντικατέστησαν τα Τ.Ε.Λ. και τις Τ.Ε.Σ., αναζήτησαν το κύρος τους μέσα από το δεύτερο κύκλο σπουδών, που ουσιαστικά είναι η εκπαιδευτική επιμόρφωση κατά ένα σχολικό έτος.

4. Βασικές προϋποθέσεις ενός μελλοντικού σχεδιασμού

Η Τ.Ε.Ε. με όλες τις μορφές της (εκπαίδευση, επιμόρφωση, επανεκπαίδευση, κατάρτιση) επωμίζεται καθημερινά και θα επωμιστεί μελλοντικά σημαντικότερο ρόλο μέσα στις μελλοντικές τεχνολογικές και οικονομικές διεργασίες.

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στο μέλλον πρέπει να προσανατολιστούν σε παιδαγωγικοκεντρικές και εργασιοκεντρικές επιδιώξεις, να αποβάλλουν τον έντονα πολιτικό χαρακτήρα που έχουν σήμερα, και να περιορίσουν τη συχνότητά τους. Οι νέες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είναι ανάγκη, αν προκύπτουν ως αποτέλεσμα ωρίμανσης των παλιών μεταρρυθμίσεων, να τεκμηριώνονται από πολλές και επιστημονικές έρευνες της ελληνικής κοινωνίας και της αγοράς εργασίας.

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του μέλλοντος επιβάλλεται να είναι απαλλαγμένη από συντεχνιακές αντιλήψεις κοινωνικών ομάδων, ενώ η εφαρμογή της οφείλει να αποτελεί αντικείμενο μόνιμης και συνεχούς επιστημονικής παρακολούθησης. Οι επιστημονικές ομάδες και τα ινστιτούτα, που θα διερευνούν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος, πρέπει να εκπροσωπούνται αναλογικά από τους φορείς της οικονομικής και πολιτικής ζωής του τόπου. Έτσι, δεν θα καθορίζονται θεωρητικοί και ασαφείς εκπαιδευτικοί σκοποί, στην πράξη απραγματοποίητοι, αλλά σαφείς και συγκεκριμένοι, με επίκεντρο τη ζωή, τις δυνατότητες και τις ανάγκες του μαθητή.

Το ελληνικό κράτος επιβάλλεται να αναπτύξει κάθετους και οριζόντιους μηχανισμούς, εθνικά και περιφερειακά, κατά κλάδο και οικονομικό τομέα, με επιστημονικό και ερευνητικό προγραμματικό ρόλο. Ο θεσμός της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης προσφέρεται και αποτελεί τη μοναδική ευκαιρία για την αποκέντρωση του σχολικού μηχανισμού.

Τα πολιτικά κόμματα, ως οραματιστές αλλά και προγραμματιστές της κοινωνικής βούλησης, πρέπει να εγκαταλείψουν μέρος του αόριστου δημαγωγικού τους χαρακτήρα και να επιδοθούν σε περισσότερο ρεαλιστικούς

προσανατολισμούς, ενσωματώνοντας μέσα στις πολιτικές τους διεργασίες και επεξεργασίες την επιστημονική έρευνα και τον επιστημονικό λόγο. Η πολιτική νέων οικονομικών και αναπτυξιακών εναλλακτικών προτάσεων για την ανατροφοδότηση της μελλοντικής και επίκαιρης Τ.Ε.Ε. είναι αναγκαία πρωτοβουλία, αλλά και καθήκον, των πολιτικών κομμάτων.

Καμία εκπαιδευτική μεταρρύθμιση δεν θα πετύχει, αν δεν πιστέψει το κράτος σ' αυτήν, αν δεν βρεθούν οι πιστώσεις και αν δεν καταργηθεί το παρόν συγκεντρωτικό σύστημα διοίκησης και εποπτείας των σχολείων.

Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, επιβάλλεται ένας ριζικός οργανωτικός μετασχηματισμός όλου του εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο, ανεξάρτητα από τη σχέση της Γενικής με την Τεχνική εκπαίδευση, πρέπει να εξασφαλίζει διόδους και εξόδους των μαθητών προς όλες τις κατευθύνσεις, είτε αυτές αφορούν την οριζόντια (μεταξύ Τ.Ε.Ε. και Γενικής Εκπαίδευσης) μετακίνηση των μαθητών είτε αφορούν τη δυνατότητα μετακίνησης προς την Τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Για την εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων πρέπει να αναζητηθούν επιστημονικά και παιδαγωγικά μοντέλα που θα διασφαλίζουν τη συνεργασία των εσωτερικών παραγόντων και θα αναζωογονούν τη μαθησιακή πράξη.

Πριν από όλα όμως απαιτείται η αναμόρφωση του συστήματος εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών της Τ.Ε.Ε., η οποία χρειάζεται καλά μορφωμένο και καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό τόσο στον τομέα του γνωστικού αντικείμενου όσο και στον τομέα της παιδαγωγικής πράξης. Η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., η νέα Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, σύμφωνα με το Ν. 3027/2002 (πρώην Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.), επιβάλλεται να αναπτύξει ισάξιο κύρος με τις πανεπιστημιακές σχολές εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, αφού πρώτα αναπροσαρμόσει τα προγράμματά της με προσπτική προσφοράς προγραμμάτων διεπιστημονικών γνώσεων, τα οποία θα επεκτείνονται και σε δεύτερο γνωστικό αντικείμενο πέρα από την εμβάθυνση στον παιδαγωγικό τομέα, π.χ. μηχανικός κοινωνιολόγος.

Η ίδρυση Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για την Τ.Ε.Ε. επιβάλλεται τώρα όσο ποτέ άλλοτε. Το ξεχωριστό αυτό όργανο πρέπει να ασχοληθεί εντατικά και σε βάθος με την εξειδίκευση της εκπαιδευτικής πολιτικής, καταρτίζοντας αναλυτικά προγράμματα αναλόγου περιεχομένου και μεθοδολογίας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Τ.Ε.Ε., σε σχέση πάντοτε με την αγορά εργασίας.

5. Συμπεράσματα-προτάσεις

Η καθιέρωση του Ενιαίου Λυκείου σύμφωνα με το Ν. 2525/97 αλλά και η καθιέρωση των Τεχνικών και Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (Τ.Ε.Ε.) με το Ν. 2640/98 μετέτρεψαν οριστικά τη φιλοσοφία αλλά και τη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος, κυρίως στο μέρος εκείνο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που αφορά την Τ.Ε.Ε. Αυτό έχει ως συνέπεια τη δημιουργία πυρραμίδας, παράλληλης με τη Γενική εκπαίδευση, η οποία θα αφορά αποκλειστικά την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Επειδή όμως το εκπαιδευτικό μας σύστημα, όπως υποστηρίχθηκε παραπάνω, παίρνει ήδη από το Δημοτικό, και πολύ περισσότερο από τις γυμνασιακές τάξεις, πορεία και κατεύθυνση προς τις ακαδημαϊκές σπουδές, απαιτείται η δημιουργία ενός νέου τύπου Γυμνασίου.

Το νέο Γυμνάσιο θα ακολουθεί πιο αργούς ρυθμούς από το σημερινό Γυμνάσιο και οι διδακτικές ώρες δεν θα υπερβαίνουν τις 30 την εβδομάδα. Η λιγότερη αλλά επιλεγμένη ύλη σε όλα τα μαθήματα θα απαλλάξει τα αναλυτικά προγράμματα από τις πολλές λεπτομέρειες και τις ασάφειες και θα επιτρέψει στους μαθητές να κατανοήσουν τις μικρότερες σε όγκο αλλά πιο σημαντικές ενότητες. Η επιλογή της ύλης θα γίνει κατά μάθημα, αφού ληφθεί υπόψη η ύλη του Δημοτικού σχολείου, η ύλη του Λυκείου αλλά και η ύλη των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων. Η αξιολόγησή της θα ανατεθεί σε έμπειρες μικτές επιτροπές που θα αποτελούνται από δασκάλους, καθηγητές μέσης εκπαίδευσης και πανεπιστημιακούς. Η ύλη που θα προκύπτει ως τελικό προϊόν θα είναι ανάλογη με τον κλάδο και το είδος του σχολείου. Αυτή η ανακατανομή της ύλης θα απαλλάξει μαθητές και εκπαιδευτικούς από τα δεσμά του αναλυτικού προγράμματος και θα προσφέρει ουσιαστικές γνώσεις, απαραίτητες για τη ζωή. Ακόμη θα ελευθερώσει το μαθητή και την οικογένειά από το άγχος της λογοκοπίας και της απομνημόνευσης και θα αποδεσμεύσει το εκπαιδευτικό σύστημα από τη γνώση της «επίδειξης», που είναι παρωδία και όχι μόνιμη.

Ο νέος τύπος Γυμνασίου θα επιφέρει αποσυμφόρηση στο υπάρχον Γυμνάσιο, θα ελαφρύνει τον υποψήφιο της Τ.Ε.Ε. από δευτερεύουσες και τριτεύουσες εκπαιδευτικές σκοπιμότητες και θα μετριάσει τον πανεπιστημιακό προσανατολισμό του Γυμνασίου. Το Ενιαίο Γυμνάσιο, όπως λειτουργεί σήμερα, ανακόπτει τα ενδιαφέροντα, τις κλίσεις και την ιδιαίτερη έφεση μεγάλου αριθμού μαθητών, ενώ παράλληλα τους ταλαιπωρεί και τους εξασθενεί, γιατί τους υποχρεώνει να συγκεντρώνουν πληροφορίες έξω από τη σφαίρα των ενδιαφερόντων τους. Ταυτόχρονα, εμποδίζονται οι μαθητές που τα εν-

διαφέροντα τους προσιδιάζουν στους στόχους του σημερινού Γυμνασίου (διαρροή 18% περίπου). Στον παραπάνω αριθμό διαρροής των μαθητών, εάν προστεθεί και ο μεγάλος αριθμός εκείνων των μαθητών που περνούν τις τάξεις χωρίς να το αξίζουν, επειδή η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική, συμπεραίνεται ότι ένας αρκετά μεγάλος αριθμός μαθητών αδικείται από το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα (Ε.Σ.Υ.Ε., 2001-2002).

Η δημιουργία νέου Γυμνασίου, με φιλοσοφία εντελώς διαφορετική από εκείνη της πολυγλωσσίας που προσφέρει το σημερινό Γυμνάσιο, επιβάλλεται από την αλλαγή του ρόλου του σχολείου. Το σχολείο έχει πάψει από καιρό να αποτελεί το μοναδικό μέσο μετάδοσης γνώσεων και πληροφοριών. Επομένως, ο ρόλος του σχολείου θα πρέπει να περιοριστεί στην παροχή ποιοτικής, ουσιαστικής γνώσης, στη μεθοδολογία της μάθησης, στους τρόπους αναζήτησης της γνώσης, στην επιστημονικότητα και την κοινωνικοποίηση.

Υστερα από τα νέα δεδομένα της πρόσφατης μεταρρύθμισης του Υ.Π.Ε.Π.Θ. (Ν. 2525/97, Ν. 2640/98), σύμφωνα με τα οποία η πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση γίνεται ουσιαστικά απρόσκοπτα, τίθεται επιτακτικά η ανάγκη να επιλυθεί το πρόβλημα που αφορά την Τ.Ε.Ε. Αυτό σημαίνει πως η πολιτεία πρέπει να φροντίσει για τη δημιουργία ενός συστήματος που θα αφορά την Τ.Ε.Ε. και θα επιτρέπει την κατανομή του μαθητικού, σπουδαστικού και φοιτητικού της δυναμικού ανάλογα με τις προσωπικές επιδιώξεις και τις δυνατότητες επιβίωσης των νέων και σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυτή είναι μια διαφορετική εκπαιδευτική ενόραση, που έρχεται σε αντίθεση με τα καθιερωμένα, αφού η εκπαίδευση ως μέσο ευτυχίας του ανθρώπου καλύπτει μόνο μια μικρή μερίδα του ελληνικού πληθυσμού. Οι περισσότεροι άνθρωποι επιδιώκουν με τη βοήθεια της εκπαίδευσης την επιβίωσή τους και μέσα από αυτή την προσωπική και κοινωνική τους ευτυχία. Επιβάλλεται λοιπόν μια τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση που να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- α) Να είναι εργασιοκεντρική χωρίς να αποβάλλει την ανθρωποκεντρική της μορφή. Επομένως, δεν μιλάμε για επαγγελματική κατάρτιση, αλλά για επαγγελματική εκπαίδευση.
- β) Να είναι ρεαλιστική, δηλαδή πραγματοποιήσιμη, να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των νέων και στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- γ) Να είναι ελκυστική και ανταγωνιστική προς τη γενική εκπαίδευση, να μην υπάρχουν δηλαδή φραγμοί για τους νέους που μπορούν και θέλουν να ακολουθήσουν ολόκληρη την εκπαιδευτική πυραμίδα από τον προτεινόμενο δεύτερο δρόμο.

Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση μπορεί να αποτελείται από τα Τεχνικά επαγγελματικά εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.), τις Επαγγελματικές Σχολές (Ε.Σ.) και τις Σχολές Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. (Σ.Μ.Ο.). Αυτές οι σχολές θα διαρκούν τρία χρόνια και θα περιέχουν όλες τις ειδικότητες της αγοράς εργασίας. Τα αναλυτικά τους προγράμματα θα εκσυγχρονιστούν, θα απλοποιηθούν και θα ενσωματώσουν τη χρήση του Η/Υ για όλες σχεδόν τις ειδικότητες. Αυτά γενικά, θα εστιάζονται σε τρεις περιοχές :

- α) Γενικά μαθήματα (π.χ. Γλώσσα, Μαθηματικά).
 - β) Θεωρία τεχνολογικών μαθημάτων (π.χ. μαθήματα ειδικοτήτων).
 - γ) Εργαστηριακά μαθήματα - οργανωμένες επισκέψεις σε χώρους εργασίας.
- Συγκεκριμένα:

1. Οι Σχολές Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. μπορούν να παραμείνουν ως προς τη φυσιογνωμία τους όπως έχουν, αλλά επιβάλλεται να εκσυγχρονίσουν τα αναλυτικά τους προγράμματα και να ενδυναμώσουν πληθυσμιακά.

2. Τα Τ.Ε.Ε. θα επεκτείνονται σε τεχνικές ειδικότητες, ενώ οι Ε.Σ. θα επεκτείνονται σε επαγγελματικές ειδικότητες. Οι απόφοιτοι θα αποκτούν πρόβραση στο επάγγελμα μετά από πρακτική άσκηση ενός έτους.

Με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης στους απόφοιτους των σχολών, για λόγους ίσης μεταχείρισης με τους απόφοιτους της Γενικής εκπαίδευσης, αλλά και για λόγους οικονομικής και τεχνολογικής αναγκαιότητας, δημιουργείται η Τεχνική και Επαγγελματική Ακαδημία (Τ.Ε.Α.) με διάρκεια σπουδών 2,5 έτη (4 εξάμηνα φοίτησης και 1 εξάμηνο πρακτική άσκηση). Προϋποθέσεις για την εισαγωγή στην Ακαδημία αποτελούν το πτυχίο της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δυο χρόνια πραγματικής εργασίας στην ειδικότητα. Οι απόφοιτοι της Τεχνικής Επαγγελματικής Ακαδημίας εισάγονται ποσοστιαία ανάλογα με τις επιδόσεις τους στο 2ο έτος των Τ.Ε.Ι. Χωρίς εξετάσεις εισάγονται επίσης κατά προτεραιότητα στο 1ο έτος του Πολυτεχνείου, σε μικρότερο όμως ποσοστό και μόνο σε σχολή της ειδικότητάς τους.

Οι σπουδές στην Ακαδημία θα εστιάζονται σε τρεις περιοχές:

- α) Γενικά εφαρμοσμένα μαθήματα (π.χ. Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία).
- β) Τεχνολογικά και εργαστηριακά μαθήματα.
- γ) Κοινωνικά μαθήματα (π.χ. Παιδαγωγική, Διδακτική, Ψυχολογία, Εργασιακές σχέσεις).

Οι απόφοιτοι της Ακαδημίας θα αποτελέσουν κυρίως:

- α) Τα στελέχη των οργανωμένων επιχειρήσεων (πάνω από 5 άτομα προσωπικό).

β) Τα εκπαιδευτικά στελέχη που θα πλασώσουν την Τ.Ε.Ε. με εργαστηριακούς καθηγητές (εκπαιδευτές).

3. Όσον αφορά τα Ι.Ε.Κ., αυτά θα πρέπει να αποκεντρωθούν και να λειτουργήσουν αυτόνομα ανά γεωγραφική περιφέρεια, θα διατηρούν ιστόσο χαλαρή σύνδεση με το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο μετατρέπεται σε πολιτικό επιτελικό όργανο με έδρες την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Τα Ι.Ε.Κ. θα προσφέρουν εξειδίκευση και βασική κατάρτιση –συμφωνα πάντα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας– στους νέους που για οποιοδήποτε λόγο σταματούν το Γυμνάσιο, στους μαθητές που διακόπτουν το Ενιαίο Λύκειο και τις Τεχνικές Σχολές, αλλά και εν γένει σε όλους τους απόφοιτους των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Σχήμα 1).

Η κατάρτιση θα είναι τεχνόρρυθμη, θα διαρκεί μέχρι τρία εξάμηνα και θα περιλαμβάνει δυο πεδία: θεωρία κατά 30% και πράξη, οπν εργαστήριο κατά 70%.

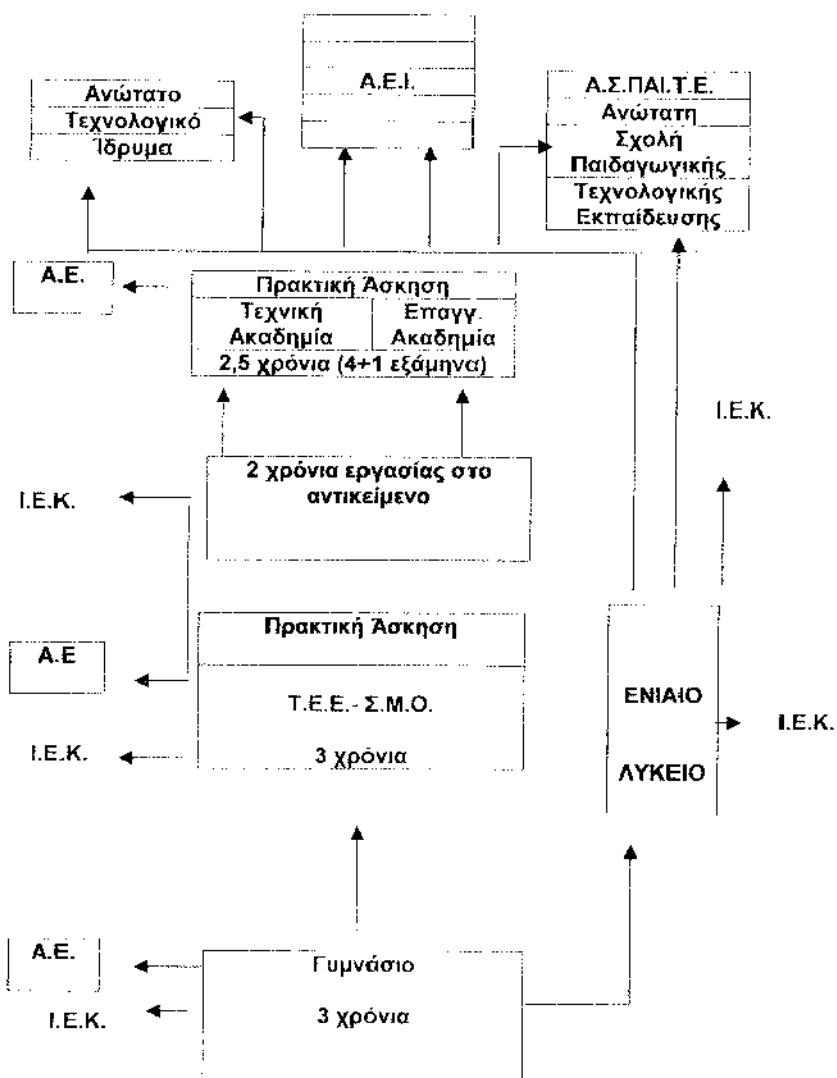
4. Η πολυμορφία των σχολικών μονάδων, οι μορφές εκπαίδευσης και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώνεται η ψυχροσύνδεση του μαθητή (σχολείο, εργαστήριο, επιχείρηση) επιβαρύνουν αβάσταχτα το έργο του καθηγητή (Leischner, 1998: 18, 19). Στο ήδη επαβαρημένο έργο τον εμφανίζεται και το μεγάλο πρόβλημα της σχέσης της θεωρίας με την πράξη. Είναι λοιπόν σαφές ότι ο εκπαιδευτικός της Τ.Ε.Ε. πρέπει να αποτελεί «προϊόν» μιας ολοκληρωμένης μόρφωσης, που θα συμπληρώνεται μέσα από μια παιδαγωγική εκπαίδευση και από μια εκπαίδευση στον τεχνικό-επιστημονικό κλάδο που αποτελεί και το κύριο γνωστικό αντικείμενο διδασκαλίας.

Η παροχή μιας διευριμένης και εμβριθούς γνωσιολογίας της Γενικής Παιδείας, καθώς και η προσφορά τεχνικών ειδικών γνώσεων του συγκεκριμένου επαγγέλματος σε συνδυασμό με εξειδικευμένες δεξιότητες, προϋποθέτουν μία νέα εκπαιδευτική προσωπικότητα με άρτια εκπαίδευση και κατάρτιση που μόνο ένα ανώτατο ίδρυμα μπορεί να εγγυηθεί.

Για την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση καθώς και για την Κατάρτιση επιβάλλεται στο εξής η προετοιμασία ενός νέου εκπαιδευτικού τύπου καθηγητών, που θα περιλαμβάνει τον θεωρητικό εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευτή. Ο θεωρητικός καθηγητής της Τ.Ε.Ε. πρέπει να απολαμβάνει το ίδιο επιστημονικό και κοινωνικό κύρος με τον εκπαιδευτικό της Γενικής Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό του προσώπ. πρέπει να προκύπτει ως αποτέλεσμα των επιμέρους σπουδών του (διεπιστημονική εκπαίδευση) στα εξής επιστημονικά πεδία :

α) Πεδίο παιδαγωγικών επιστημών (κυρίως τεχνική παιδαγωγική, διδακτική, ψυχολογία).

Προτεινόμενη δομή της Τ.Ε.Ε.

Σχήμα 1

Επεξήγηση Συντομογραφιών:

*Α.Ε: Αγορά Εργασίας, Ι.Ε.Κ.: Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης, Σ.Μ.Ο: Σχολές Μαθητείας του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

β) Πεδίο θετικών και μηχανολογικών επιστημών, π.χ. μηχανολογία, ηλεκτρολογία, χημεία, οικονομία, γεωπονία κ.λπ., κατά περίπτωση επισημονική σε βάθος κατάρτιση χωρίς εξειδίκευση.

γ) Πεδίο γενικής εγκυκλοπαιδικής επιστημονικής κατάρτισης κοινωνικού περιεχομένου, π.χ. Φιλοσοφία, Ιστορία.

Επειδή ο ρόλος του θεωρητικού εκπαιδευτικού κρίνεται παγκοσμίως ανεπαρκής στο εργασιοκεντρικό και πρακτικό μέρος των προγραμμάτων της Τ.Ε.Ε., επιβάλλεται η θεσμοθέτηση του εκπαιδευτή. Ο εκπαιδευτής, που επιφορτίζεται το ρόλο του εργαστηριακού καθηγητή στο σχολείο καθώς και το ρόλο του υπεύθυνου εκπαιδευτή στην επιχείρηση, είναι απόφοιτος της Τεχνικής ή Επαγγελματικής Ακαδημίας, με εμπειρία τριών τουλάχιστον χρόνων στην αγορά εργασίας.

Οι παραπάνω προτάσεις προϋποθέτουν μεταξύ άλλων νέο νόμο-πλαίσιο στήριξης των εργασιακών σχέσεων (κατανομή εξουσιών, καθηκόντων, αρμοδιοτήτων, δικαιωμάτων, αμοιβής, χρηματοδότησης επιχειρήσεων κ.λπ.) που θα βοηθήσει στην υλοστήριξη του καταναμητικού ρόλου της εκπαίδευσης. Για τη θέσπιση του νόμου θα απαιτηθεί η συνεργασία του Υ.Π.Ε.Π.Θ., του Υπουργείου Εργασίας και του Υπουργείου Προεδρίας. Πρέπει επίσης να αναφερθεί η αναγκαιότητα νέων επενδύσεων στην Τ.Ε.Ε., που θα αφορούν τον κτιριακό και εργαστηριακό εξοπλισμό ο οποίος θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες απαιτήσεις των νέων τεχνολογιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allgemeine und Berufliche Bildung-Jugend & Eurostat & CEDEFOP (1997). *Schlüsselzahlen zur Berufsbildung in der Europäischen Union*. Luxemburg.
- Βεργόπουλος, Κ. (1999). *Παγcosμοποίηση, η μεγάλη χίμαιρα*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- CEDEFOP (2001). *Kompetent für die Zukunft – Ausbildung und Lernen in Europa*. Luxemburg.
- Λημιράς, Α. (1986). *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε* (Τετμηρία ιστορίας Β'). Αθήνα: Ερμής.
- Ε.Σ.Υ.Ε. (2001/2002). *Στατιστικές εκπαίδευσης*, Ειδική Ενημερωτική Έκδοση.
- Ιακωβίδης, Γ. (1998). *Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδη Γ. (1995). *Εκπαιδευτική Πολιτική και Πρακτική*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Lassahn, R. (1983). «Arbeit und Bildung», στο Beinke, L. (Hrsg.), *Zwischen Schule und Berufsbildung* (σσ. 47-68). Darmstadt: Druck und Verlags-Gesellschaft.
- Leischner, D. (1998). *Berufs- und Arbeitspädagogik*. Köln: Stam Verlag.
- N. 1566/85 ΦΕΚ 167 Α: *Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας*

Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Ν. 2525/97 ΦΕΚ 188 Α: *Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση των εκπαιδευτικών έργων και άλλες διατάξεις.*

Ν. 2640/98 ΦΕΚ 206 Α: *Δευτεροβάθμια Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.*

Ν. 3027/2002 ΦΕΚ 152 Α: *Ρύθμιση θεμάτων Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων, Ανώτατης Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.*

Πεσμαζόγλου, Σ. (1987). *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη στην Ελλάδα 1948-1985*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Zusammenfassung

Die technische und berufliche Ausbildung in Griechenland konnte sich nicht entsprechend den Anforderungen des Arbeitsmarktes entwickelt. Durch die Bildungspolitik des griechischen Staates einschliesslich der letzten Gesetzesänderungen wurde die berufliche Bildung als Bildungseinrichtung zusätzlich in das Schulsystem planlos eingefuegt.

Die neuen gesellschaftlichen Dynamiken, die durch die Globalisierung der heutigen Wirtschaft geschaffen werden, erschweren die Beschaeftigungssysteme und bedingen zum grossen Teil die Durchsetzung entsprechender Aenderungen im Schulsystem. Diese Arbeit stellt den Versuch dar, sich an die Problematik der beruflichen Bildung in Griechenland zu naehern, um diese beizukommen, welche aber auf Grund des widerstandslosen Wachstums der Technologie sich von Tag zu Tag stets vergrossert. Ebenso schlaegt sie eine neue Struktur fuer die berufliche Bildung der Zukunft in Griechenland vor.

Γεώργιος Ιακωβίδης

Πατρών 34, 54643 Θεσσαλονίκη

Τηλ. εργασίας: 2310 864172, 2310 833708

Τηλ. οικίας: 2310 828732

Fax: 2310 864250

e-mail: seletethe@hol.gr